

PIRATSKE STRANKE – NOVA DEMOKRATIJA ILI POLITIČKA UTOPIJA

Sažetak: *Savremeno društvo se mijenja pod uticajem informaciono-tehnoloških (IT) inovacija, sve više se govori o „digitalnoj revoluciji“, a politički i ekonomski događaji oblikovani su uz pomoć kompjuterskih mreža. Neosporno, internet je otvorio nove mogućnosti širenja, povezivanja i mobilisanja u društveno-političkom smislu. Pored političkog establišmenta svoju šansu u sajber (cyber) prostoru pro našli su društveni pokreti koji su u IT tehnologijama prepoznali platformu za razvoj i unapređenje svoje unutrašnje i spoljne komunikacije. U ovom radu osvrnućemo se na piratske stranke, pokret koji danas sve ozbiljnije zauzima prostor na evropskoj političkoj pozornici, a koji je nastao upravo zahvaljujući novim tehnologijama. Na primjeru njemačke Piratske stranke pojasnićemo osobenosti ovog pokreta, njegove ciljeve i komunikacijske strategije, te političke dileme koje sa sobom nosi.*

Ključne riječi: *piratske stranke, demokratija, internet*

Abstract: *Modern society is changing under the influence of IT technologies, more and more we talk about „digital revolution“, and political and economic developments are shaped by computer networks. Undeniably, the Internet has opened new possibilities for socio-political expansion, networking and mobilization. Besides the political establishment, many social movements found their chance in cyberspace recognizing the IT technology as a platform for the development and improvement of their internal and external communication. In this article we will focus on the Pirate Party, movement that has been seriously growing on the European political stage for last several years. Following the example of German Pirate Party we will try to explain the characteristics of the movement, its goals and communication strategies, and political dilemmas which it brings.*

Key words: *pirate parties, democracy, internet*

Nove tehnologije postavljaju nove izazove u političkoj komunikaciji. Savremeno doba karakteriše kriza predstavničke demokratije, trendovi personalizacije i profesionalizacije u političkom diskursu snažno utiču na odnose u političkoj areni, a digitalni mediji, prije svega internet, postaju sve značajniji alati u komunikaciji. U naučnim krugovima vode se polemike koliko informaciono-komunikacioni mediji

* Student master studija komunikologije na FPN Univerziteta u Banjoj Luci.

moгу da povrate poljuljani ugled politički, koliko mogu da poprave i dopune uobičajene procese komuniciranja. Interaktivnost, decentralizacija, umrežavanje, brzina prenosa i slobodan pristup informacijama samo su neke od osobina novih medija koji otvaraju mogućnosti za široku primjenu. Kako u svojoj studiji „Internet i politika“ navodi profesor komunikologije Klaus Kamps, od početka devedesetih godina prošlog vijeka, mit o umrežavanju postao je društvena norma, a publika se preobražava u elektronsku zajednicu. Internet nije samo novi kanal komunikacije već ključni faktor razvoja koji utiče na društvo u cjelini. Broj njegovih korisnika u stalnom je porastu, proporcionalno tome raste i broj informacionih transakcija¹.

Mrežna platforma „Web 2.0“ postala je javna pozornica i mjesto susreta „Peer-to-Peer“ zajednica koje razmjenjuju informacije u šarolikom spektru virtuelnih komunikacionih arena kao što su društvene mreže, blogovi, forumi, četovi i sl. Cjelokupno društvo se mijenja pod uticajem informaciono-tehnoloških (IT) inovacija, sve više se govori o „digitalnoj revoluciji“, a politički i ekonomski događaji oblikovani su uz pomoć kompjuterskih mreža. U društveno-političkom smislu, navodi Kamps, prognoze posmatrača kreću se od katastrofičnih scenarija o nastanku novog instrumenta propagande i kraja predstavničke demokratije do optimističnih vizija rađanja elektronskog *Polis-a*². Koji god od dva scenarija nam se čini realnim, neosporno je da je internet otvorio nove mogućnosti širenja, povezivanja i mobilisanja. U tom smislu, pored političkog establišmenta svoju šansu u sajber (*cyber*) prostoru pronašli su društveni pokreti koji su u IT tehnologijama prepoznali platformu za razvoj i unapređenje svoje unutrašnje i spoljne komunikacije³. U ovom radu osvrnućemo se na jedan takav pokret koji sve više privlači pažnju prije svega na evropskoj političkoj sceni, a koji je nastao upravo zahvaljujući novim tehnologijama. Riječ je o piratskim strankama, pokretu koji se 2006. godine transformisao u političku snagu koja danas sve ozbiljnije zauzima prostor na političkoj pozornici Starog kontinenta. Na primjeru njemačke Piratske stranke pojasnićemo osobenosti ovog pokreta, njegove ciljeve i strategije u komuniciranju, te političke dileme koje sa sobom nosi.

Širenje piratskog pokreta

Prva piratska stranka (*Piratpartiet*) osnovana je u Švedskoj 2006. godine s ciljem da se bavi pitanjima koja su postala važna na početku novog milenijuma, a na koja tradicionalne stranke nisu nudile odgovore. Riječ je o autorskim pravima, patentima i pravu na privatnost - problemima za koje ovaj pokret smatra da nisu odgo-

¹ Kamps, Klaus. (2011: 278) „Internet i politika“ u „Menadžment političke komunikacije“, Beograd: Konrad-Adenauer-Stiftung

² Kamps, Klaus. (2011: 278 - 279) „Internet i politika“ u „Menadžment političke komunikacije“, Beograd: Konrad-Adenauer-Stiftung „Menadžment političke komunikacije“, str.

³ Baringhorst, Sigrid (2011: 328 – 355) „Politički protest u mreži: mogućnosti i ograničenja mobilisanja transnacionalne javnosti u eri digitalne komunikacije“ u „Menadžment političke komunikacije“, Beograd: Konrad-Adenauer-Stiftung

varajuće riješeni postojećim zakonskim okvirima koji su postavljeni prije globalnog širenja interneta i digitalnog doba. Prvu stranku osnovala je grupa vlasnika *The Pirate Bay*-a, švedske internet stranice za besplatno dijeljenje medijskih fajlova, koja se suočila sa nizom sudskih zabrana pod optužbom za ilegalnu distribuciju autorskih djela⁴. Muzička i filmska industrija koristile su pojam „pirati“ kako bi označile osobe koje ilegalno kopiraju sadržaje. Tako su pirati dobili vrlo negativnu konotaciju. Međutim Piratska stranka svjesno je preuzela naziv kako bi u javnoj raspravi pokrenula novo vrednovanje, a na političkom nivou postavila pozitivno značenje naziva. Pokret je velikom brzinom proširio globalno, danas piratske stranke djeluju u više od 50 zemalja svijeta, uključujući nekolicinu afričkih i azijskih zemalja, Kanadu, Novi Zeland, Australiju i SAD. Ipak, najviše pažnje privlače upravo u Evropi gdje je pokret najrazvijeniji. Najveći uspjeh postigla je švedska Piratska stranka 2009. godine, kada su njena dva predstavnika izabrana u Evropski parlament, te u Njemačkoj gdje su predstavnici nacionalne Piratske stranke na posljednjim izborima osigurali mjesta u četiti pokrajinska parlamenta (Berlin, Sarland, Šlesvig-Holštajn i strateški vrlo važnijoj pokrajini Sjeverna Rajna-Vestfalija) osvojivši u prosijeku 8 odsto glasova⁵.

Suštinski, piratske stranke zagovaraju građanska prava, zalažu se za direktnu demokratiju i viši nivo političke participacije, povezivanje građana i države kroz *online* medije, traže reformu autorskih prava i prava na patente, slobodnu razmjenu znanja (*open access*) te bolju zaštitu podataka, poštivanje prava na privatnost, kao i više transparentnosti i slobode informisanja. Veliku pažnju pridaju i pitanjima obrazovanja, zaštite okoline i zaštite potrošača. Ideološki gledano, pirati predstavljaju svojevrsnu, po nekima neuobičajenu, kombinaciju liberalizma i socijalizma, a nerijetko ih porede sa pokretom Zelenih iz osamdesetih godina XX vijeka. Na konferenciji u švedskom gradu Upsali predstavnici evropskih piratskih stranaka prihvatili su deklaraciju za program za Evropski parlament 2009. godine. Tada su najvažnije tačke deklaracije bile reforma autorskih prava, posebno legalizacija privatnih kopija, od Evropske unije tražili su izradu studije o ekonomskim posljedicama prava na patente, jačanje građanskih prava putem transparentnosti unutar rada vlada, brže i poštenije sudske postupke, pravo na slobodu izražavanja i pravo na anonimnu komunikaciju putem digitalnih medija⁶.

Kao krovna organizacija 2010. godine osnovana je Internacionala piratskih stranaka⁷ (*Pirate Parties International* - PPI) sa sjedištem u Belgiji, te Pirati bez granica kao međunarodno udruženje u kojem za razliku od PPI mogu učestvovati ne samo stranke nego i pojedinci. Udruženje je platforma za međunarodne projekte, cilj je kroz globalnu saradnju upozoriti na moguće posljedice prijedloga zakona kao

⁴ Internet tekst “*Drhtite, bojte se, mi dolazimo*” dostupan na: <http://globus.jutarnji.hr/svijet/drhtite-bojte-se-mi-dolazimo>, pristupljeno 25. maja 2012. godine

⁵ Internet tekst “State election deals blow to Germany’s Merkel” dostupan na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-18048942>, pristupljeno 27. maja 2012. godine

⁶ Detaljnije na: http://www.piratpartiet.se/nyheter/european_pirate_platform_2009

⁷ Detaljnije na: <http://www.pp-international.net>

što su PIPA (*Preventing Real Online Threats to Economic Creativity and Theft of Intellectual Property Act*) i SOPA (*Stop Online Piracy Act*), te međunarodnih trgovinskih sporazuma kao što je ACTA (*The Anti-Counterfeiting Trade Agreement*), koji se pozivaju na usvajanje međunarodnih standarda za zaštitu intelektualnog vlasništva. Posljednji u nizu je prijedlog zakona CISPA (*Cyber Intelligence Sharing and Protection Act*) koji daje mogućnost vladama da traže i dobiju informacije od internet provajdera o svojim korisnicima u ime „cyber sigurnosti“. Upravo su ova pitanja izazvala burne reakcije u svjetskoj javnosti, pokrenuvši lavinu protesta na globalnom nivou koji su artikulirani kroz građanski pokret „Anonymous“, a politički se manifestuju upravo kroz rad piratskih stranaka. *Online* privatnost i internet slobode politička su mantra dvoje zastupnika iz švedske Piratske stranke u Evropskom parlamentu koji su u aprilu ove godine zvaničnicima EU predstavili njihovo viđenje reformi sistema autorskih prava koje ne osporava postojanje moralnih autorskih prava, ali se zalaže za legalizaciju nekomercijalnog dijeljenja sadržaja. U aprilu je u Pragu održana i skupština Internacionale piratskih stranakana kojoj su piratske stranke iz cijele Evrope dogovorile da pokrenu zajedničku kampanju kako bi pokušali formirati grupu u Evropskom parlamentu nakon izbora 2014. godine, jer njihova dva člana koja sada djeluju u Parlamentu pridruženi su Zelenima. Praška konferencija zapravo je prvi korak prema zajedničkoj kampanji za izbore za Evropski parlament, a tom prilikom u međunarodnu organizaciju primljena je i hrvatska Piratska stranka⁸, prva tog tipa u našem okruženju. Iako zvanično nisu registrovane, srbijanska i bosansko-hercegovačka piratska stranka imaju svoje internet stranice na kojima istuču da usko saraduje s hrvatskim Piratima, a njihovi predstavnici prisustvovali su okupljanju u Pragu⁹. Prema podacima koji se mogu pronaći *online*, u Srbiji je oko 10.000 ljudi uključeno u aktivnosti Pirata, iako zakon nalaže da stranka ima određenu strukturu i tijela, srpski Pirati osmislili su statut koji onemogućava bilo kome u stranci da donosi odluke u ime svih članova. Koriste slične IT kanale za komunikaciju kao njihove kolege iz EU, osnovni alati su blogovi, forumi, *wiki*-ji, IRC (*Internet Relay Chat*), *facebook* i druge društvene mreže.

I dok javnost čeka da Evropski sud pravde u Luksemburgu da mišljenje da li ACTA krši osnovna ljudska prava ili je sredstvo za zaštitu autorskih prava¹⁰, evropski pokret piratskih stranaka suočava se sa nizom organizacijskih i strukturalnih izazova koje pred njih postavlja sve veća popularnost na političkoj sceni.

⁸ Internet tekst “Drhtite, bojte se, mi dolazimo” dostupan na: <http://globus.jutarnji.hr/svijet/drhtite-bojte-se-mi-dolazimo>, pristupljeno 25. maja 2012. godine

⁹ Internet tekst “Hrvatska dobija Piratsku stranku” dostupan na: <http://www.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/171626/Default.aspx>, pristupljeno 28. maja 2012. godine

¹⁰ Evropski parlament u julu 2012. godine glasao je protiv ACTA-e. Protiv međunarodnog sporazuma o sprečavanju piraterije na internetu glasalo je 478 članova Evropskog parlamenta, njih 39 bilo je “za”, dok je suzdržanih bilo 165. Ipak, ACTA bi ponovo mogla doći na glasanje kada se sudski utvrdi krše li njene odredbe osnovna ljudska prava koja EU garantuje svojim građanima.

Slučaj njemačke Piratske stranke

Posljednji uspjeh pokreta je za mnoge iznenađujuće dobar izborni rezultat njemačke Piratske stranke koja je u maju ove godine ušla u četvrti pokrajinski parlament, a istraživanja pokazuju da pirati uživaju popularnost 13 odsto birača te da su treća politička snaga nakon vodećih CDU (*Christlich Demokratischen Union*) i SPD (*Sozialdemokratische Partei Deutschlands*). Ovi podaci ne bi trebali da iznenade, kao i u drugim dijelovima Evrope njemačka populacija postaje sve više apatična kada je riječ o politici. Broj članova u vodećim strankama opada, kao i prosječna izlaznost birača, istraživanja magazina „*Der Spiegel*“ pokazuju da 83 odsto građana želi veći nivo direktne političke participacije¹¹. Piratska stranka nudi upravo obećanje i viziju nove verzije digitalne demokratije u kojoj koncept „statične“ stranke, za koju se glasa jednom u četiri ili pet godina, više ne postoji. Pirati vjeruju u novu formu „likvidne demokratije“ (*liquid democracy*) koja će omogućiti da izabrani predstavnici budu pod neprestanim nadzorom i teoretski, mogu biti zamijenjeni u bilo kojem trenutku. Trenutno, članovi stranke pregovaraju preko *Twitter*-a, *Mumble*-a (alternativne verzije *Skype*-a) i čet servisa *PiratPad*. U Berlinu, stranka koristi otvoreni softverski program *LiquidFeedback*¹², koji dozvoljava glasanje za različite dokumente. Prema riječima profesora lingvistike i jednog od vođa njemačkog piratskog pokreta, Martina Hasea, *LiquidFeedback* je kompromis između *grassroots* i predstavničke demokratije. Šta zapravo predstavlja *LiquidFeedback*? Dakle, umrežani računari su osnovni piratski komunikacijski alat. Princip rada *LiquidFeedback*-a možemo ilustrovati kroz slučaj Kristofera Lauera, izabranog predstavnika Piratske stranke u berlinskom parlamentu. Nedavno Lauer je došao na ideju da stranci predloži produžetak liderskih mandata sa jedne na dvije godine, uz obrazloženje da im je potreban kontuitet u liderstvu. O prijedlogu će se glasati na konvenciji stranke, ali Lauer želi da sazna šta Pirati misle o ovom pitanju prije zvaničnog sastanka kako bi prikupio *grassroots* preporuke. U tu svrhu, koristi *LiquidFeedback* glasački softver kako bi predstavio svoj prijedlog, a članovi stranke koji su registrovano imaju pravo da glasaju. Diskusija se obavlja simultano na *Pirate Pad*-u i *Twitter*-u, gdje Lauer ima 14.000 „sljedbenika“. Nekoliko minuta nakon objave, jedna od vođa njemačkog piratskog pokreta, Marina Vajsband, prosljeđuje informaciju na svoj *Twitter* nalog i njenih 25.000 „sljedbenika“. Nakon nekoliko minuta informacija je prosljeđena većem dijelu stranačke baze. Član stranke pod pseudonimom „Herr Bart“ protivi se prijedlogu, postavlja kontra-inicijativu na *LiquidFeedback*, nakon čega slijedi *online* debata u kojoj članovi, koji najčešće koriste pseudonime, raspravljaju i iznose svoje stavove. Nakon jednomjesečne diskusije, stav Martina Hasea „presudio“ je u korist Lauera. Hase, univerzitetski profesor iz Bavorske, takozvani je super-delegat. Nai-

¹¹ Internet tekst „*Germany's Pirate Party: The ayes have it*“ dostupan na: <http://www.economist.com/node/21553484>, pristupljeno 25. maja 2012. godine

¹² Detaljnije na: <http://liquidfeedback.org>

me, na *LiquidFeedback*-u, Pirati mogu da povjere svoje glasove drugim članovima. Na taj način Hase je postao jedan od najuticajnijih članova stranke. Lauer je tako dobio 59 glasova Hasea, još dva super-delegata dodijelila su mu 34 i 36 glasova, čime su tri člana stranke obezbijedila 129 od 425 glasova u korist njegovog prijedloga koji je time prihvaćen i rangiran sa 72 odsto na *LiquidFeedback*-u. Ipak, debata još nije završena, Pirati moraju da glasaju na nacionalnoj konvenciji na kojoj *LiquidFeedback* rezultat nije obavezujući¹³.

Beskonačna debata

Sa Lauerovim prijedlogom ne slaže se nekoliko pokrajinskih predsjednika stranke što proširuje debatnu strukturu, čime se diskusija praktično nikad ne završava. Konstantni *feedback* sa bazom upravo je ono što Pirate razlikuje od ostalih stranaka, svaki član može da učestvuje u raspravama kroz *online* komunikaciju. Na primjer, za izbore u Sjevernoj Rajni-Vestfaliji, članovi stranke okupljali su se na internetu kako bi zajednički osmislili i dizajnirali kampanju, svaki pojedinac dobio je mogućnost da učestvuje u donošenju odluka. Iako su za kampanju imali svega 70.000 eura, a regionalni stožer formirali u prostorijama iznad *underground* bara neobičnog, ali simboličnog naziva „*Freak Show Rock 'n' Roll*“ koje im je ustupio jedan simpatizer, njemački Pirati ističu da im *offline* kampanja nije toliko bitna te da njihovo biračko tijelo „živi na internetu“. Pirati se ne reklamiraju na mreži, njihova *online* kampanja zasniva se na aktivnosti njihovih članova. Kako često ističu, oni ne vode klasičnu političku kampanju i nemaju jasan plan i strategiju za privlačenje glasača¹⁴.

Sa ovako otvorenom komunikacijskom platformom, Piratska stranka privukla je dobar dio neopredjeljnih birača, a prema analizama preuzela je i dio biračkog tijela Lijeve stranke i Stranke Zelenih, koja je osamdesetih gajila sličan buntovnički duh, ali je vremenom postala dio političkog establišmenta. Jasno je da piratske ideje privlače mlađu generaciju koja je najveća snaga pokreta, ali u redovima stranke je i veliki broj građana duboko razočaranih postojećom, konvencionalnom političkom ponudom koji u Piratima vide talas svježine u političkoj areni.

Osim transparentnosti i direktne participacije, program pirata nije koherentan. Tako se mogu čuti najrazličitiji prijedlozi – od legalizacije poligamnih brakova do besplatnog javnog prevoza i obaveznog minimalnog dohotka za sve građane¹⁵. Dakle, kao i cijeli piratski pokret, njemačka frakcija vjeruje u slobodno širenje in-

¹³ Internet tekst „*Web Platform Makes Professor Most Powerful Pirate*“ dostupno na: <http://www.spiegel.de/international/germany/liquid-democracy-web-platform-makes-professor-most-powerful-pirate-a-818683.html>, pristupljeno 30. maja 2012. godine

¹⁴ Internet tekst „*More Trouble for Merkel as Pirate Party Raids Its Fourth State Parliament*“ dostupno na: <http://world.time.com/2012/05/14/more-trouble-for-merkel-as-pirate-party-raids-its-fourth-state-parliament>, pristupljeno 28. maja 2012. godine

¹⁵ Internet tekst „*German Pirate Party Attempts to Reinvent Politics*“ dostupno na: <http://www.spiegel.de/international/germany/germany-s-pirate-party-seek-to-reinvent-politics-a-829451-2.html>, pristupljeno 30. maja 2012. godine

formacija, *online* privatnost i digitalnu demokratiju, ali suštinski njihovoj platformi nedostaje program koji se bavi aktuelnim pitanjima kao što je kriza euro-zone, stav po pitanju fiskalnog pakta koji propagira kancelarka Angela Merkel i sl. Čini se da ih to ne brine mnogo, tačnije imaju važnije interne komunikacijske probleme sa kojima se moraju suočiti kako bi se pripremili za nacionalne izbore 2013. godine. Heterogenost stranke njena je snaga, ipak lako bi mogla postati i njena slabost. Izrazito demokratičan, ali suštinski komplikovan oblik odlučivanja koji propagiraju teoretski je moguć, no u praksi pokazuje mnoga ograničenja. Politička mantra da svaki član ima pravo da učestvuje u raspravi i donosi odluke zvuči obećavajuće, ali osnovno je pitanje koliko je takav sistem održiv i realan. Ako se osvrnemo na ranije pomenuti primjer glasanja za prijedlog Kristofera Lauera, možemo primijetiti da ne učestvuju svi članovi stranke u glasanju. Oko 630 članova glasalo je za Lauerijev prijedlog, a stranka broji oko 25.000 članova. Tu su i super-delegati koji imaju uslovni legitimitet da dodjeljuju grupne glasove preko *LiquidFeedback*-a. Čini se da ipak manjina odlučuje o kretanjima u stranci, što ne iznenađuje jer demokratija bez nekog oblika predstavnštva jednostavno ne može da funkcioniše u velikim grupama.

Situacija bi se mogla dodatno zakomplikovati ako Pirati postanu dio koalicijske vlade sljedeće godine, što trenutno predviđaju njemački politički analitičari. Ako žele da održe sistem likvidne demokratije, zvaničnici Pirata će morati konstanto da se oslanjaju na *feedback* baze što će ih vrlo vjerovatno dovesti u nezavidnu poziciju katalizatora između zahtijeva koalicijskih partnera i stranačkog tijela. Demokratija mora biti efikasna i djelotvorna, što u slučaju Pirata može da se suprotstavi idealu potpune transparentnosti i participacije. Njemački politikolog Franc Valter smatra da stranka koja ima značajnu ulogu u parlamentarnom procesu mora da bude drugačije organizovana¹⁶.

Informacijski *overload* mogao bi da značajno ugrozi Piratsku stranku. Gotovo svaka objava se komentariše ili propituje, a ton koji učesnici diskusije koriste nije uvijek naročito pristojan, prije svega zbog zaštite koju nudi anonimnost. U posljednji nekoliko mjeseci, od kada su zbog izbornih uspjeha Pirati dospjeli u središte njemačke medijske pažnje, stranka se našla na udaru snažnih kritika zbog antisemitskih i ekstremno desnih izjava nekih svojih članova. Izjava jednog od vođa parlamentarne grupe berlinskih pirata, Martina Deliusa, u kojoj je uporedio uspon svoje stranke s onim koji su ostvarili nacisti između 1928. i 1933. uzburkala je političke krugove u Njemačkoj i izazvala ogorčene reakcije. Ipak, izjava, koja je naišla na kritike i u samoj stranci, a od nje se ogradio predsjednik Piratske stranke Sebastian Nerc¹⁷, ne bi trebalo da se shvati kao ishitren Deliusov komentar. Istraživanja pokazuju da postoji potencijal da Pirati pridobiju i dobar dio glasova desničarskih birača.

¹⁶ Internet tekst “*Pirates in Berlin’s City Parliament – What Happens Next?*” dostupan na: [pnhttp://www.goethe.de/ges/pok/sup/enindex.htm](http://www.goethe.de/ges/pok/sup/enindex.htm), preuzeto 01. juna 2012. godine

¹⁷ Internet tekst “*Pirati se uporedili sa Hitlerovom partijom*” dostupan na: <http://www.blic.rs/Vesti/Svet/318581/Pirati-se-uporedili-sa-Hitlerovom-partijom>, pristupljeno 02. juna 2012. godine

Nasljednici Zelenih?

Mnogi stavovi Pirata su neobićni, često ekstremni, kao posljedica izrazito raznolike strukture članstva. Protestni duh koji sa sobom nose privukao je studente, univerzitetske profesore, naućnike, IT stručnjake, hakere, marginalizovane grupe i sve one koji u pokretu vide nadu za promjene na političkoj sceni. Neformalni pristup politici, fleksibilnost, odsustvo demagogije, *bottom up* komunikacija, pozivanje na osnovna ljudska i građanska prava te bavljenje sve znaćajnijim pitanjima koje nosi digitalno doba ćine da Pirati na političkoj pozornici izgledaju kao nova revolucionarna snaga koja će bitno izmijeniti politički sistem. No, pitanje je da li sistem mođe da se promijeni na talasima prilićno utopijske ideološke platforme. Unutarstranaćka debata još uvijek nije generisala zajednićke političke ciljeve o konkretnim pitanjima kao što su finansijski i razvojni programi. Sve ćešće se od ključnih ljudi u piratskom pokretu mođe ćuti da bi najbolja opcija bila da stranka djeluje uz etablirane političke aktere. Martin Delius u izjavama njemaćkim medijima istiće da pokret ne mođe opstati ako konstantno zauzima fundamentalno opozicioni stav¹⁸. Smatra da, ako Pirati žele da nešto suštinski promijene, ne smiju se ponašati kao da su „sami na svijetu“. Cilj nije da se prekine veza sa tradicionalnom politikom, nego da se ona propituje.

U tom smislu, u političkim krugovima sve više se na Pirate gleda kao na nasljednike Zelenih. Buntovnićki duh koji je osamdesetih godina sa sobom nosio pokret za zaštitu životne sredine danas je potpuno institucionalizovan i asimiliran u politički establišment. Zeleni su suštinski ostvarili svoje osnovne ciljeve, njihov program danas je zastupljen u legislativi savremenih država, a njihovi predstavnici aktivni su na političkoj sceni. Ipak, dio pokreta, koji je ostao razočaran stapanjem Zelenih u politički *mainstream*, u Piratima prepoznaje novi alternativni pravac djelovanja. Sudeći po promjenama koje se već sada osjete unutar pokreta, oni koji oćekuju revolucionare izmjene političkog sistema mogli bi se razočarati. Pirati jesu odraz ćinjenice da se na globalnom nivou osjeća veliko nezadovoljstvo zbog toga što je obićan ćovjek udaljen od centara moći. Iz tog nezadovoljstva nastao je ovaj autentićni protest protiv naćina na koji se donose vaćne odluke, ali njegove ideološke pretpostavke o apsolutnoj transparentnosti i participaciji teško da se mogu ostvariti u političkoj praksi. Dokaz za ovu tvrdnju mođe se pronaći već u prvim aktivnostima piratske parlamentarne grupe u Berlinu koja je odluku o nominaciji kandidata za sudiju pokrajinskog Ustavnog suda donijela iza zatvorenih vrata, dakle bez konsultacija sa bazom preko *LiquidFeedback* platforme ili nekog drugog kanala¹⁹. Mnoga

¹⁸ Internet tekst “*A Party On The Rise, Germany’s Pirates Come Ashore*“ dostupan na: <http://www.npr.org/2012/06/06/154388897/a-party-on-the-rise-germanys-pirates-come-ashore>, pristupljeno 07. juna 2012. godine

¹⁹ Internet tekst “*German Pirate Party Attempts to Reinvent Politics*” dostupno na: <http://www.spiegel.de/international/germany/germany-s-pirate-party-seek-to-reinvent-politics-a-829451-2.html>, pristupljeno 02. juna 2012. godine

se pitanja nameću u raspravi o transparentnosti i participaciji - da li svaka ideja treba da se već u inicijalnoj fazi izloži raspravi i glasanju na mreži ili je razumnija opcija da se prvo u manjoj grupi postigne konsenzus oko osnovnih pretpostavki, ili koliko je praktično primjenjiv *live streaming* koncept razmjene ideja, bez selekcije u smislu njihovog značaja, koji predviđa da članovi stranke moraju pratiti sve debate, što podrazumijeva gotovo konstantno prisustvo na mreži.

I dok Pirati pokušavaju da pronađu odgovore na ova pitanja, vodeće stranke u Njemačkoj već su poduzele prve strateške korake kao reakciju na iznenađujuću uspjeh svojih rivala. Grupa bliska socijaldemokratima nedavno je predstavila projekat „D64“, internet platformu za predstavljanje političkih programa s ciljem da „pripreme Njemačku za digitalnu demokratiju“²⁰. Hrišćansko-demokratska unija odgovorila je osnivanjem *online* foruma pod nazivom „CNetz“. Ako se ove kopije pokažu efikasnim i ponude bolje alternative istim dilemama, piratska ideološka baza mogla bi biti ozbiljno poljuljana. Problemi sa kojima se suočavaju Pirati u mnogo-me su slični onima koji prate anti-globalistički pokret *Occupy Wall Street* u SAD-u. Oba pokreta imaju suštinske strukturalne probleme koji proizilaze iz horizontalnog hijerarhijskog modela organizacije. Obećanje jednakosti u procesu donošenja odluka onemogućava stvaranje autoritativnog glasa koji bi dugoročno zagovarao njihove ciljeve. Čini se da je kompromis sa političkim *mainstream*-om ipak neophodan. Sistem pokazuje volju za promjenom, ali ne prihvata radikalne korake.

Koliko će novi mediji izmijeniti koncept shvatanja demokratije i da li će ona u budućnosti biti uspješnija ostaje da se vidi. Suštinski, *online* mediji imaju potencijal da unaprijede političko komuniciranje i participaciju građana koja je u očiglednoj krizi na globalnom nivou. Realno je očekivati da će kroz pokrete kao što je piratski internet doprinijet većoj informisanosti i učešću građana u političkoj debati, ali govoriti o „elektronskoj Agori“ zvuči previše optimistično, bar kada je riječ o sadašnjim perspektivama. Kako smatra Klaus Kamps²¹, bitno je socijalno oblikovanje tehnologije kao sinteze predstavljanja sadržaja od strane komunikatora i motiva i sposobnosti onih koji primaju informacije. Pitanja medijske pismenosti i kompetentnosti građana, fragmentacije publike, te afirmacija jednakosti i interesovanja za politiku neizbježna su u raspravi o komunikaciji na mreži. Piratske stranke artikulišu pažnju ka nekim veoma bitnim dilemama digitalnog doba, ipak od ovog pokreta ne treba očekivati revolucionarne promjene. Njihova težnja ka stvaranju direktne demokratije kroz promjenu institucionalne, hijerarhijske strukture teško je ostvariva, ali afirmacija dijaloškog potencijala političkih aktera i građana kroz nove medije realan je i relativno lako dostižan cilj.

²⁰ Internet tekst „*Germany's Pirate Party: The ayes have it*“ dostupan na: <http://www.economist.com/node/21553484>, pristupljeno 07. juna 2012. godine

²¹ Kamps, Klaus. (2011: 291-292) „*Internet i politika*“ u „Menadžment političke komunikacije“, Beograd: Konrad-Adenauer-Stiftung Menadžment političke komunikacije“